

KOPECZKY LÁSZLÓ (1928)

"A humornak itt nem nagyon voltak gyökerei"

Először is írásairól kérdezgetném, eredményeiről, terveiről.

A terveim korlátozottak, mert úgy érzem, a pályám vége felé járok, jövőre nyugdíjba vonulok. Nagyon sokat dolgoztam, nagyon sok mindent csináltam. Úgy érzem, hogy részemről a hallgatás volna az, amit szívesebben látnának. Ezt rögtön megmagyarázom. Intenzíven dolgozom két lapnál, a *7 Napnál* és a *Magyar Szónál* állandó rovataim vannak, majd minden nap elhangzik írásom a rádióban, szombaton van egy vidám estünk, azon két-három anyagom fut, a gyermekszínház számára állandóan fordítok. Regényeket, színdarabokat is írtam. Úgy érzem, hogy túl sokat beszéltem már.

Minden vajdasági magyar íróra ennyi feladat hárul, vagy ez egyéni, hogy ki mennyit vállal ebből?

Hárulna, csak nem tud mindenki olyan intenzitással dolgozni, nem tud oly sebességgel rákapcsolni. Minden az időbeosztáson múlik. Mikor a legelső novellámat megírtam, akkor úgy éreztem, hogy évekre elfáradtam. Ez volt 19-20 éves koromban. A végén olyan munkatempót alakítottam ki magamnak, hogy a hét minden napja munkanap. Valójában mindezt azért csináltam, hogy az irodalommal is foglalkozhassak, mégis úgy kell lopnom az időt az irodalomra. Ebben a hatvan esztendőben, ami mögöttem áll, összesen 40 nap volt, amikor semmi másra nem kellett gondolnom. Ez akkor volt, amikor a regényemet írtam (*Savanya, lóra!*). Egyébként előbb minden mást meg kell csinálnom, és csak utána ülhetek le egy kicsit, hogy megírhasam, amit szeretnék.

Ha van egy kis ideje, milyen szerzőket olvas, mire figyel?

Minden könyvet megveszek, amihez hozzájutok, lexikonokat, irattári feltárásokat. A könyv kitalál a szobából. Hátra is van egy épület, amely dugig van könyvvel. Rengeteg író szeretek. A magyar irodalmat különösen, Bornemisszától kezdve Csokonai át, végig, Mikszáthot, Mórizezot, Tersánszkyt, a maiakat is, majdnem mindenkit megveszek.

A szerb irodalmat mennyire tudja követni? Fordításokat olvas, vagy eredetiben?

Az én lelkiismeretem tiszta, mert rengeteget fordítottam. Nagy szolgálatot tettem, különösen a gyermekirodalomnak. Az észak-jugoszláviai színházak mind rám támaszkodnak. Én vagyok majdnem az egyetlen fordítójuk, és mivel gyorsan megcsinálom, állandóan üldöznek a kéziratokkal. A művesebb irodalmi fordítás nem az én asztalom. Erre ott van Ács Károly, Fehér Ferenc és a többiek.

Milyen előnyeit vagy hátrányait látja annak, hogy kisebbségi, vajdasági író? Megfoghatóak-e, érzékelhetőek-e a különbségek?

Előnye, hogy ha nagyon nagy intenzitással dolgozik az ember, könnyebben érvényesül, mint egy 20 milliós országban, ahol hihetetlenül kemény küzdelembe kerül,

hogy az író ösvényt vágjon magának. Itt az ösvényt gyorsabban ki lehet taposni. Előny, hogy ilyen kis közösség szívéhez könnyebb közelebb férkőzni. A bajai vagy szegedi írók Békéscsabán meg se ugatják. Szabadkai író létemre Verbásztól Dél-Bánátig mindenütt ismernek.

Hatottak-e önre az itteni irodalmi mozgalmak, írói csoportosulások, érzett-e valahova tartozást?

Mi idősebbek nem tartoztunk sehova. Minden írói csoportosuláson kívül estünk. Voltak olyan időszakok, amikor elkeseredett, magányos vademberekként tengődtünk. Nem védett meg senki, ha valaki pozdorjává törte az alkotásomat. A fiatalok ügyesen hoztak magukkal kritikásokat, és megvédték magukat mindentől. Úgyszólván sebezhetetlenek voltak. Messze okosabbak voltak az idősebb írónál.

Mennyire látja értelmét akkor a kritikának, hogy ha baráti alapon, "mindenki ismer mindenkit" alapon születnek meg ezek a "bírálatok"?

A kritika valóban hihetetlenül elfogult. Egyáltalán nem lehet arra számítani, hogy valamilyen tisztességes választ ad. Nem csak akkor bántják az embert, agyontaposják, hanem akkor is, ha észre se veszik. Ezer módja van annak, hogy az emberbe belefojtsák az életkedvet. Az igazság az, hogy kétféle kritikára emlékszem, méltatásra és letolásra. Igazi elemzésre néha a Bori Imre vállalkozott abban a pirinyó szabadidejében. A többiek a barátaim voltak, akiknek tetszett valamelyik könyvem, és írtak néhány lelkes sort, vagy a más táborba tartozó irodalmárok, akik teljesen lenéztek és megvetettek. De hát aki a kirakatba áll, annak meg kell szokni azt, hogy leköpi vagy rámosolyognak. Védekezni a támadó kritikák ellen a legbitorabb dolog, akkor aztán még azok is nevetnek az emberen, akik szerették. Az biztos, hogy kritikák miatt sose hagytam volna abba az írást. Aki kritikák miatt abbahagyja, az nem véletlen, hogy abbahagyta, hanem az a véletlen, hogy elkezdte.

A vajdasági irodalmat a kezdetektől végigkíséri a tudatos irodalomszervező munka. Mi a szerepük a regénypályázatoknak ebben?

Ez egy kedves gesztus a megfelelő fórumok részéről, olyan propozíciókkal állnak elő, ami alkotásra serkenti az embert. Ha a mű valamennyire is elfogadható, akkor kiadják, bemutatják. Nagyon kínos lehet bárhová beállítani egy olyan kéziratot, amit nem kértek. Itt könnyen átségitik az embert ezen az egész procedúrán. Volt néhány nagyon szép eredmény ezeknek a pályázatoknak. Gion Nándor például ott aratta első sikerét. Attól nem kell féltetni ezt a regénypályázatot, hogy rászabadítja a világra a dilettánsokat. A *Symposion* munkatársai ugyanolyan előnyökben részesülnek, mint bárki más. Az első regénypályázat gerincét valóban a symposionosok alkották. A *Symposion* elleni támadás később nem irodalmi ellenérzés volt. Ez tisztán politikai kérdés. Belebonyolódtak valamilyen nem egészen irodalmi problémába, és ebből származtak az ellenük irányuló támadások. Csak egy határig tudok értékeket felsorolni, ameddig követtem a *Symposiont*, utána én is magammal törődtem már. Nagyon tehetségeseknek tartom Tolnait, Bányai Jánost, Brasnyót, Végelt. Az újabbak közül csak Balázs Attilára tudok hivatkozni, őt ismerem. Gondolom, az én ítéletemet nem jegyzik sehol sem. Azt is mondhatják, hogy én nem lehetek objektív, de azt is mondhatják, hogy nem tartanak igényt a dicséretemre vagy az elismerésemre. Az tény, hogy mivel a

Symposion mozgalom volt, ezen keresztül van utánpótlása az irodalmunknak. A fiatalok ezen nevelkedtek fel. Ez nem az én jó vagy rossz véleményem, ez a gyakorlat.

A Symposionon kívül tudna még említeni írói csoportosulásokat vagy folyóiratokat, amelyek akár az ön számára meghatározók voltak?

A Hídra rámondhatjuk, hogy jelentős, mert mindenevő. Az Üzenetek egy kis szabadkai jellege is van. Talán annyiban, hogy mivel itt van Szabadkán, könnyebb oda bemenni.

A szerkesztőségben hallottam, hogy Kópénak szólították a munkatársai. Az biztos, hogy szinte minden írását jellemzi sajátos humora.

Egy ideig volt egy humoros melléklete a *Magyar Szónak*, ezt szerkesztettem. A humorral lehet a legkönnyebben belopózni az emberek szívébe. Szomjazzák az emberek a jókedvet, a derűt. Az én alaptermészetem is ilyen. Szeretek lubickolni a vidámságban. A humornak itt nem nagyon voltak gyökerei, hagyományai. Irodalmilag ez fehér foltja volt az országnak. Kosztolányi kivételével, aki végülis pesti lett. A főváros akkoriban még felszippantotta a tehetségeket. Most mi teremtjük meg a hagyományokat. 1921-től 1944-ig írt Gál, Herceg, Szirmai. 1945-ben kezdtünk mi, akik valamiféle vajdasági irodalmi hagyományokat szeretnénk volna teremteni.

A hagyományteremtésnek egyik alapfeltétele a nyelv. Véleménye szerint joggal beszélnek egyes kritikusok "megromlott" nyelvről?

Egy más nyelvű környezetben az a legtermészetesebb dolog, hogy nagy az erózió. Az embernek a másik nyelvet is kell tudnia ahhoz, hogy benne maradjon a sodrásban, és ez természetesen az anyanyelv romlásához vezet. Az írókat ez nem veti vissza, inkább inspirálja. Talán emyire sem vigyáznának a nyelvünkre, ha nem kellene rá vigyázni. Az ember közönyösen elterpeszkedhet egy olyan környezetben, ahol az ő nyelvét beszélik, úgy, hogy a nyelvvel nem is kell gondolnia. Valahogy a mi szerkesztőinknek jobban fáj az, hogyha pongyola, idégenes szöveget kapnak a kezükbe. De az idő a nyelv ellen dolgozik. Bizonyára az én beszédemben is észlelnek fonetikai megbicsaklásokat, amiket talán én nem is veszek észre.

A színház képes-e segíteni az anyanyelv ápolását? Milyen a szabadkai színház műsorpolitikája?

A színház most megszüntetett egyfajta szolgáltatást, ami eredendő kötelessége volt, a vidéki vendéjátékokat. Mert a színházban most olyan modern törekvések vannak, amelyekkel vidéken nem lehet fellépni. Azt szeretném, ha az újvidéki színház betöltené ezt az űrt, és vállalna ebből az elmaradt feladatból. Van még nekünk egy nagyon jellegzetes, kedves hagyományunk, a tanyaszínház, de ez csak nyáron működik. Ez egy hihetetlenül lelkes kis társaság. Azért ismerem őket közelebbről, mert bemutatták az egyik darabomat, a *Csámpás királynőt*. És a falu hihetetlenül melegen fogadta ezeket az előadásokat.

A színházról azért nem szívesen beszélek, mert ezt a fajta avantgárd színjátszást én nem szeretem.

Lezárásképpen azt kérdezném meg, hogy milyen a közérzete?

Nem maradt bennem semmilyen túske. Az írásaim megjelennek. Azért némely kritika úgy az embert visszazökkenti és gondolkodásra készíti. Amikor írok, én mindig a legnagyobb tisztességgel fogom a tollat, nagyon keményen igyekszem. Az más kérdés, hogy mi azt, ami sikerül. Simán senki sem érkezett meg ebbe az irodalomba. Mindenkit rágtak, téptek, volt, akit valósággal agyontapostak.

1986. november

(Bolla Éva)